

11. aug. 2015

Inatsisartut suleriaasianni § 37 naapertorlugu matumuuna apeqquiti imaattut Naalackersuisunut saqqummiutissavakka:

Apeqquiti:

- 1. Naalackersuisunit ilisimaneqarnerluni, misissuisoqarsimanerluni Nuummi mittarfiup 1199m, 1799m immaqaluunniit 2199m-erisut takissuseqarpat kingunissai pitsaasut ajoqutaasullu suunersut? Soorlu makku pillugit:**
 - a) Silaannakkut angallannermi billetsi akiinut sunniutai**
 - b) Nuummut angalanermut akitigut sunniutai**
 - c) Nuuk aqqusaarlugu illoqarfimmut allamut angalanerup akitigut sunniutai**
 - d) Takornariat Kalaallit Nunaannut tikittartut amerlassusaanut qanoq sunniuteqassava?**
- 2. Taamatuttaaq Ilulissani, apeqquut nr. 1-imituut, kiisalu 2800 meter ilanngullugu, misissuisoqarsimanerluni, misissuisoqarsimappat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajoqutaasinnaasullu suuppat?**
- 3. Misissuisoqarsimappat, misissuinermi allannguinerit/pisuusaartitsinerit uku ilanngunneqarsimanerlutik; apeqquiti 1 aamma 2 misissorneranni:**
 - a. Kangerlussuaq mittarfittut atorunnaarneqarsimasoq, illuatunganiilli Kangerlussuaq maannakkutut atorneqarnera allanngortinneqarani: Nuummut Ilulissanullu angallanneq qanoq sunnerneqassava?**
 - b. imaluunniit Kangerlussuup atornera minnerpaaffigisinnaasaanut atornerarnera sulisutigut inissittoq, imaaluunniit:**
 - c. Kangerlussuaq silaannakkut angallannermi sillimaniarnerinnaq eqqarsaatigalugu ammatinneqartoq**
 - d. aningaasaliisartut kisimiillutik, imaluunniit Namminersorlutik oqartussat suleqatigalugit, imaluunniit Namminersorlutik oqartussat kisimiillutik, Nuummi (minnerpaamik 1799) Ilulissanilu (minnerpaamik 2199), taamaasilluni Kangerlussuaq Kalaallit Nunaata timmisartukkut atlantikoq qulaallugu isaaviatut pingaarnertut inissisimajunnaarluni,**
 - e. Akissut aappiuppat, imaluunniit ilaannakortumik aappiuppat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat, taavalu inerniliineq sunaava?**
- 4. Naalackersuisut misissugaateqarnerlutik, imaluunniit misissuisoqarsimaneranik ilisimasaqarnerlutik, inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut makku pillugit: aningaasaqarnikkut siuriartorneq, suliffii nutaat, takornarissallu amerlassusaannut, Nuummi mittarfik 1199-mut, 1799-imut, 2199-imulluunniit tallineqassappat, misissuisoqarsimappat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat?**

5. Taamaatuttaa q apeqqut nr. 4-mitut Ilulissani mittarfik eqqarsaatigalugu, kisianni aamma 2800 meter ilanngullugu misissuisoqarsimanerluni?
6. Naalakkersuisut misissugaateqarnerlutik, imaluunniit misissuisoqarsimaneranik ilisimasaqarnerlutik, qanoq billitsit akii sunnerneqarsinnaanersut, Ilulissiaanni, imaluunniit Ilulissat aqqusaarlungu allanut ingerlaqqissagaanni, aammattaarlu takornariat tikittartut Kalaallit Nunaannut amerlassusaat qanoq sunnerneqarsinnaanersoq, Ilulissani Project Newport piviusunngussappat, misissuisoqarsimappat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat?
7. Misissuisoqarsimappat Project Newport kingunerisinnaasai pillugit, misissuisoqarsimanerluni allannguinerit/pisuusaartitsinerit uku ilanngullugit:
 - a. Kangerlussuaq mittarfittut matusimasoq, Nuullu minnerpaamik 1799 meterimik mittarfeqartoq
 - b. Kangerlussuaq maannakkutut atornera ingerlaannartoq
 - c. imaluunniit Kangerlussuup atornera minnerpaaffigisinnaasaanut atorneraqarnera sulisutigut inissittoq, imaalluuni Kangerlussuaq sillimaniarnerinnaq eqqarsaatigalugu sillimmatitut ammatinneqartoq
 - d. Akissut aappiuppat, imaluunniit ilaannakortumik aappiuppat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat, taavalu inerniliineq sunaava?
8. Naalakkersuisut missuisimanerlutik inuiaqatigiit aningaasaqarnerat ataatsimut isigalugu imminut akilersinnaanersoq, tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit avataaniit aningaasaliisartut namminersortut peqataatinnissaat mittarfiliornernut atatillugu, Ilulissaniinnaq eqqarsaatigalugu imaluunniit allani aamma?
9. Naalakkersuisut Project Newport-imut atatillugu aningaasaleerusuttunik namminersortunik ataatsimeeqateqarsimanerlutik, suleqatigiissinnaaneq eqqartorlugu, aningaasaaliisartunut inuiaqatigiilla kalaallinut iluaqutaasinnaasoq?
10. Naalakkersuisut misissugaateqarnerlutik, imaluunniit misissuisoqarsimaneranik ilisimasaqarnerlutik, inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut makku pillugit:
 - a. aningaasaqarnikkut siuariartorneq
 - b. suliffiillu nutaat,
 - c. teknologi nutaaq,
 - d. ilisimasat nutaat,
 - e. tunisassiat nutaat (takornariaqarnermut attuumassuteqartut allallu) Kalaallit Nunaanni, Project Newport Ilulissani piviusunngussappat, misissuisoqarsimassappat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat?
11. Naalakkersuisut misissugaateqarnerlutik, imaluunniit misissuisoqarsimaneranik ilisimasaqarnerlutik, inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut makku pillugit:
 - I. aningaasaqarnikkut siuariartorneq
 - II. suliffiillu nutaat,
 - III. Kalaallit Nunaanni, billitsit akiinut takornarissallu Kalaallit Nunaannut tikittartut amerlassusaannut sunniutaasinnaasut kiisalu angalanerup sivisussusaanut, Ilulissani mittarfimmik nutaamik 1199 meterimik

sanasoqarpat, Nuummilu mittarfik 1199 meterimut tallippat, imaappoq, Ilulissat Nuullu timmisartut sarpillit (propel) kisimik atorsinnaagaat, misissuisoqarsimappat, kingunerisinnaasai pitsaasut ajortullu suuppat?

- a. Nuuk Ilulissallu 1199 meterinik mittarfittaassappata, ullumikkutut pissutsit iinnassannginnerlutik, Kangerlussuaq avataaniit isaaviusoq, jet-inik motoorilinnut ilaangaanni, taava Nuummut Ilulissanullu ingerlaqqissagaanni sarpilimmut ilaalluni?
 - b. Apeqqut 11a-mit akissut aappiuppat, mittarfiit 1199 meteriusut takitigisut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut siuariaataassappaat? Aammalu:
 - c. billetsit akii malunnaatilimmik inuiaqatigiinnut takornarianullu appar-tissinnaavaat, taamaasilluni takornariat amerlanerusut tikittalerlutik ta-massuma kinguneraluu inuiaqatigiinni hotellit nutaat suliffillu nutaat?
12. KNR-imi tusagassiaq naapertorlugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoq Knud Kristiansen oqarsimavoq; Project Newport piviusunngussappat, aningaasaliisartut arlalinnik Namminersorlutik Oqartussanut piumasaqaateqartut. Piumasaqaatit suuppat?
- a. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq Andreas Uldum Sermitsiaq nr. 39, 2015, allappoq aningaasaliisartut Newport pilersinneqareerluni ingerlanneqalerpat amigartoornissamut sillimmaserneqarusuttut (underskudsgaranti). Qanoq ittorpiaq amigartoornissamut sillimmasiineq piumasaqaatigivaat?
 - b. Nalinginnaasumik arlaanut aningaasaliinermi ilisimaneqareertarpoq ani-ngaasaliissutit annanneqarsinnaanerat. Aningaasaliisartut piumasaqaa-tigissappassuk Namminersorlutik oqartussat amigartoornissamut sillim-masiissasut, taava imaannerunnginnerluni aningaasanik attartorneq, taava ani-ngaasaliinerunani, aningaasaliisartut annaasaqarsinnaaneq sapiiserfigeru-sunngippassuk?
 - c. KNR-ip tusagassiornera naapertorlugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoq Knud Kristiansen oqariartuuteqarpoq, Project Newportimut aningaasalii-sartut namminersortut, aningaasaliissagunik tamakkiisumik, 1 milliard koruu-ningajannik, piumasaqaatigigaat Ilulissat kisiartaalluni atlankikoq qulaallugu timmisartunut mittarfiussasoq. Naalakkersuisut aningaasaliisartunik ataatsi-meeqateqarsimanerlutik paasiniarlugu aningaasaliisussat piumasaqaataat allanngortinneqarsinnaanani piumasaqataanersoq, imaluuniit isumaqatigiinni-utaasinnaanersoq, pineqartut tamarmik inooqataaffigisinnaasaat anguniar-lugu?
 - d. Aningaasaliisartut piumasaqaataat ataatsimut isigalugit Naalakkersuisut ataatsimeeqateqarsimanerlutik: paasiniarlugu 1) piumasaqaatit 2) sorliit suleqataasuni akuersaarneqarsinnaanersut, 3) sorliit akuersaarneqasin-naannginnerisut, aammalu 4) sorliit isumaqatigiinniutaasinnaanersut, paasiniarlugu illuatungeriit tamarmik inooqataaffigisinnaasaannik isu-maqatigiittoqarsinnaanersoq?

13. Ilaatigut Attaveqarnermut Naalakkersuisup 16. Juni 2015-imi tusagassiortunut katersortitsinermini saqqummiussai naapertorlugit, ima paasineqarsinnaapput: Nuummi Ilulissanilu mittarfinnik 1199 meterimut tallisitsisoqarluni suliartoqassasoq, Kangerlussuarlu aserfallatsaaliorneqarluni. Saqqummiusseq naapertorlugu Kangerlussuaq 800 mio. Kr. missaani akeqassaaq, taamaattorlu ukiuni 10-15-iinnarni atorneqarsinnaanera sivittussalluni. Naalakkersuisunit Siunnersuutissat ukiamut inatsisartunut taamatut isikkoqarlutik saqqummiunniarneqarpat?
14. Apeqqut 13-imut akissut aappiuppat, Naalakkersuisut siunnersuuteqarput ineriartorneq aqutaq pissasoq. Pilersaaruteqarpa, imaluunniit Naalakkersuisut anguniagaqarpat, mittarfiit Nuummi Ilulissanilu takissutsit tullinut suliareqqinnissaat eqqarsaatigalugu suna anguneqarpat aatsaat pissasut, imaluunniit isumaliuutigineqarparaa qaqugu tallileeqqinnerit pissanersut?
15. Kangerlussuaq 800 mio. kr. pallillugit aserfallatsaaliorneqassappat, naatsorsugaateqartoqarnerluni qaqugu tamanna aningaasaliineq imminut akilissanersoq? Aammalu taanna aningaasaliineq imminut akileqqaassavaa, Ilulissat 2199 imaluunniit 2800 meterimut tallineqannginnerani, Nuummilu 1799 imaluunniit 2199 meterimut tallineqannginnerani?
16. Imaluunniit pilersaarutaavaa Kangerlussuaq pillugu, 800 mio. Kr. missaani atue-reernerup kingorna ukiuni 10-15-imi, kisiartaalluni mittarfiussasoq jet-inik motorilinnik atorneqarsinnaasoq?
17. Naalakkersuisut isumaqarnerlutik Kangerlussuarmut aningaasaliisutissat pitsaasuusut, eqqarsaatigigaanni inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut sunnutigisinnaasai, soorlu suliffiit nutaat, namminersortut hotellinut aningaasaliinerni, billetsit akikinnerusut pilersinnissaanut, takornarianik amerlanernik qammaa-nermut?
18. Misissuisoqarsimanerluni Kangerlussuarnut aningaasaliineq takornarianik amerlanernik tikisitsisalertermik kinguneqassasoq, taamaasilluni aningaasaliisuttip imminut akilernissaanut tapiisinnaassammata ilaasut akitsuutaasigut, unnuisarfinni atuinikkut il.il.?

(Inatsisartuni ilaasortaq Jens-Erik kirkegaard, Siumut)

Tunngavilersuutit:

Naalakkersuisut naapertorlugit ukiaru 2015-mi Inatsisartut attaveqarnermit mittarfinnullu attuumassuteqartut aalajangiinerit sularisussaavaat. Apeqqutit arlaqartut allannguine-rit/pisuusaartitsinerillu iluaqutaassaaq akineqarsinnaappata, Inatsisartut sapinngisamik ilisimasaq toq-qammavigalugu aalajangeeqataassappata.

Aammattaaq naluneqanngilaq politikkerit, inuussutissarsiorlut kattuffiillu arlaqartut ukiuni arlaqalersuni kissaatiginikuugaat avataaniit aningaasaliisoqarnissaa, pingaartumik qallunaat soraarnerussutisiaqarfiiniik assingusuniillu oqaatigineqartarput Kalaallit Nunaanniit amigaa-tigineqartut. Tamanna ilaatigut qallunaat aviisianni Politikenimi allaaserisami upernaq 2014-meersumi saqqummerpoq, allattuullutik taamanikkut Naalakkersuisut Siulittaasuusoq kiisalu Professor Minik Rosing, tulluuttuni issuakkat allataaneersuupput:

“Siullertut sallertullu Kalaallit Nunaata avataaniit aningaasaliisoqarnissaa pisariaqartippaa, attaveqaatit nalinginnaasut inerisarnerinut aammalu aatsitassarsiornermut.” Aamma *“Kalaallit Nunaanni atugarissaarneq ajorseriarujussanngippat, pisariaqarpoq annertuumik inuussutissarsiornermut aningaasaliisoqarnissaa”*. Allaaserisaq ima qulequtalimminngaanneerpoq: “Kalaallit Nunaata siunissaa ataatsimoorluta akisussaaffigaarput”, 7. marts 2014.

Aammattaaq partiit oqariartuutigaat Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera sukarsuarnut sisamanik toqqammaveqassasoq;

aalisarneq, takornariaqarneq, aatsitassarsiorneq, nunamilu suliffiit allat.

Ullumikkut takornariaqarneq avammut niuerutitta, BNP-mi 4-5% missaaniippoq, taama appasitsigisumik isertitsiviunera sukarsuarnut toqqammavittut inissisimannngilluinnarpoq.

Nalunngilarputtaaq Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera ukiuni kingullerni arlaqartuni unitooqasimasoq. Naalagaaffiup tapiissutai, bloktilskudi, ukiumiit ukiumut nalikilliarput. Kingullermik 50 milliunit kr. missaani nalikillipput. Qinigaaffiit marluinnaat missaai qaangiuppata, tassa 2023-mi, pisortat 300 milliunit missaanik annertunermilluunniit ingerlatsinermut amigartooruteqartalersimassapput ukiut tamaasa, utoqqaat amerlanerujussuanngorsimassapput, assaat sulisinnaasut ikinnerulersimassapput, akileraartartut ikinninngorsimallutik il.il.

Uunga killissimannginnerluta allorallattaartumik ineriartortitsinissamut kingusinaareerluta?

Tamatta nalunngilarput qinigaaffiit marluk qanoq sukkatigisumik ingerlasartut. Uunga killissimannginnerluta malunnaatilimmik qanoq iliuseqartariaqalersimalluta?

Tamatta nalugunangilarpuut Kalaallit Nunaata kisimiilluni aningaasaliinerit kivissinnaa-nngikkai, innuttaasut aningaasaqarnerat taamannak inissimatillugu. Tamakku pissutaanngillat politikikkut ujjartorneqartartuq avataaniit aningaasaliisoqarnissaa, aamma attaveqaatitigut atortorissaarutinut?

Attaveqaatit annertusarneri suliffinnik pilersitsisarput inuiaqatigiillu akornanni aningaasanik kaaviaartitsisarlutik. Maannakkut pissutsit ilungersunartillugit suliaasaqartitsissapput annertusaanerit, aningaasatigut unitooqqanermi suliffissaaleqinerullu annertunerani, aningaasaqarnerlu siumut aallartillugu. Attaveqaatitigut suliniutit sakkuupput nalunnginneqarluartut, pisortanik aammalu/imaluunniit namminersortunik aningaasalersorneqartut sanaartorneqartullu suliaasaqartitsinermik siunertallit. Pissusissamisoorput attaveqaatit annertusarneri, aningaasaqarneq siuarsarsinnaappagu. Siuarsarsinnaavaa, takornariat amerlanerit tikittalerpata, allallu aningaasaliinerit malittaappata.

Eqqarsaatigineqarsinnaavoq mittarfiit minnerit, 1199 meterit, akilersorneqarnerussasut, ilaasut akileraarutaatigut Kalaallit Nunaanni innuttaasuniit, maannakkut silaannakkut angallannermi ilaasut amerlassusaat allanngungaassanngippata. Malittaani aamma allanut aningaasaliisoqarnissaa suliffinnilluunniit nutaanik malunnaatilimmik pinngittoornissaa ilimanaateqarsinnaalluni.

Mittarfiilli anginerit, 1799 imal. 2199+-iunerusut, takornarianik amerlanernik tikittalernerinik malitseqarunik, takornariat mittarfiup akilersorneranut akileeqataaernerinnaapput, taamaasilluni innuttaasuunerusut pinnatik, aammattaaq malunnaatilimmik allanut aningaasaliisoqarnerussaaq, soorlu hotellit nutaanut, suliffinnillu nutaanik pilersitsisoqarluni, tamakku eqqarsaatiginissaa assut pingaaruteqarpoq.

Kalaallit Nunaat aningaasaliisartullu isumaqatigiissinnaagunik, illuatungeriillu aningaasaliinermiik iluanaaruteqarsinnaagunik, aammali ilaasut amerlannerit aaqqissuusseqqinnerullu kingunerisinnaappagu billetsit akiisa apparneri, innuttaasunut iluaqutaasumik, unammillernermit iluaqutit ilisimasallu nutaat inuiaqatigiinni pilersippata, suliffiit amerlanerit, aningaasaliinerit hotellinut nutaanut takornarianullu tunisassianut nutaanut il.il. inernerisinnaaguniuk, ernianik qaffasinnermik piomasaaqateqarneq Kalaallit Nunaanut akilersinnaasoq piomasaaqatillu allat isumaqatigiinnuutaasinnaagunik iluatungeriit tamarmik inooqataaffigisinnaasaannut. Tamannattaaq soqutiginarpoq paasisaarfiginerunissaa.

Ilisimaneqarpoq avataaniit aningaasaliisartut aggersarneri imminut akilersinnaasartoq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut suliniut Newport-itut ittoq aningaasaliiffiqeqarnera, avataaneersut suliffeqarfissuit angisuut suleqatigalugit, oqariartuummik pingaarutilimmik nassaataqarsinnaavoq, tuniluussinaasumik, allanut aningaasaliisartunut Kalaallit Nunaat akilersinnaasoq misissuiffiqinerussallugu aningaasaliiffiqissallugulu. Pingaartumik nalunnginnatsigu nunatta karsiata kisimiilluni, innuttaasulluunnit akissaqartinngikkaat suna tamaat aningaasaliiffiqissallugu akilersussalluguluunniit.

Taamaattoq aamma pineqartunut tamanut piomasaaqatit naapertuuttariaqarput. Tusagassiuutitigut aningaasaliisinnaasuniit piomasaaqatit taakkartorneqartut kialluunniit takusinnaavaa Kalaallit Nunaanniit naapertuuttut isigineqarsinnaanngitsut, kisianni isumaqatigiinniutissatut isigineqarsinnaanngillaat?

Kissaatigaara apeqqutikka ullut suliffiusut 10 iluanni akineqassasut.